

I. О. ПАРУБЧАК

ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА СТАН І РОЗВИТОК ВЗАЄМВІДНОСИН ВЛАДИ ТА СУСПІЛЬСТВА

Досліджено важливість підтримки суспільства у владних діях держави щодо досягнення більшої результативності у своїй діяльності. Вивчено специфіку ролі держави як регулятора політичних відносин у суспільстві. Проаналізовано актуальність демократизації суспільства і побудови правової держави за участі суспільних структур. З'ясовано роль держави під час соціалізації особи в суспільстві та її громадянського становлення.

Ключові слова: держава, владні дії, суспільство, соціалізація особи, демократизація, громадянське становлення.

Studied the importance of public support in government action state to achieve greater effectiveness in their work. The specific role of the state as regulator of political relations in society. Analyzed the relevance of democratization of society and building a legal state with the participation of social structures. The role of the state during the socialization of individuals in society and its civil establishment.

Key words: state, power of, society, socialization person, democratization, civil establishment.

Влада є найважливішим, організаційним і регулятивно-контрольним стержнем політики, із якою вона неподільна, вона є засобом здійснення політики. Існуюча в сучасному світі влада має різні види, типи, форми, але всі вони так чи інакше мають соціальний початок, тобто пов'язані з життям людей. Загальність влади конститується в суспільних відносинах через функції політики, яка є багатопланою і багатозначною. Взаємодія політики з іншими суспільними процесами і явищами визначається відповідними взаємовідносинами влади і підвладних структур. Політика виступає в якості причини, а власне влада – джерелом політики. Тому політика представляється загальним суспільним початком, тим більше, що існує політична універсальність індивіда, а отже, і суспільства. Влада первинна, політика – вторинна, однак варто знати, що сама влада є похідною від політики. Сутність влади виявляється в конкретній діяльності, але ще більш – в її результатах. Здійснення політики, яка проводиться владою, характеризується рівнем управління, його соціально-політичною складовою. Політична діяльність як форма управління являє собою соціальний феномен і завжди пов'язана з конкретним типом суспільних відносин. На єдиній соціальній основі об'єднуються управління і владний зміст політичної діяльності.

Розглядаючи поняття “влада”, відзначимо, що поняття “влада політична” і “влада державна” не є синонімами: перша є набагато ширшою, хоч саме політична влада складає основу влади державної. Остання спирається на власні інститути, що функціонують на підставі принципу розподілу влади. Практична діяльність державної влади регламентується раніше прийнятими законами, що приймаються на основі існуючих національних та інших традицій, власного і міжнародного історичного досвіду, етики, моралі, врешті, елементарної логіки. Існує чимала залежність процесу законотворчості від загальної культури суспільства і сформованої політичної культури, що затвердилася в ньому. Від рівня культури залежать масштаби впливу влади, її авторитет, визнання громадянами, а також безпосередня результативність та ефективність дій. Демократизація суспільства, безумовно, потребує розвитку культури влади як абсолютно необхідного її атрибуту. При цьому сама культура влади повинна вдосконалюватися, розвиватися спільно з багатьма іншими показниками, що визначають зміст влади в цілому.

Режим взаємодії держави, що здійснює владні функції, і суспільства є різнобічним і значним за масштабами. Щодо висловленої тези є різні точки зору: одні стверджують, що “погана” держава експлуатує суспільство, не дає перетворитися йому в громадянське за формою та змістом, інші – деформоване суспільство саме по собі не дає розвиватися і діяти державі на благо цього ж суспільства. Реальність існування громадянського суспільства визначається декількома факторами: станом і можливими перспективами глибокого і різнобічного розвитку культури суспільства; соціально-економічним і індустріально-аграрним становищем даної країни; високим рівнем дії правового поля, в якому живуть громадяни [4, с. 239].

Визначення поняття суспільства проголошує: форма об’єднання людей, що мають спільні інтереси, цінності, цілі. Цілі ж держави сформульовані в його головних документах, де закладено їх зміст. Цілі держави співвідносяться із здійснюваною політикою – як зовнішньою, так і внутрішньою. Нерідко цілі суспільства збігаються з цілями держави: остання немовби уособлює бажання і прагнення суспільства в досягненні намічених цілей. І ось тут головна розбіжність: при однакових цілях суспільства і держави засоби їх досягнення можуть бути зовсім різними.

Держава завжди приречена здійснювати політику, одна з цілей – втримати владу, тут співвідношення цілей і засобів очевидне. Основною цьому можуть слугувати одвічні істини, моральні почуття, моральні ідеали. Проте все це може стати примарним у разі, якщо цілі значимі і масштабні, а від їх реалізації залежить доля держави, а відтак і суспільства. У такому випадку будь-який засіб можна обґрунтувати лише значимістю мети, яка в цьому випадку повинна бути досить обґрунтована [6].

Слабке, неструктуроване суспільство має потребу в державі, яку можна на певному етапі розглядати як союз громадян. У цьому сенсі можна не ототожнювати державу і владу. Розглядаючи проблему “влада – суспільство” – де влада виступає як регулятор політичних відносин, слід зазначити важливість динамічності процесів, що стосуються безпосередньо суспільного розвитку.

Мова йде про таку ситуацію, коли існуюча в суспільстві ситуація вимагає проведення необхідних і дієвих реформ.

В умовах демократичного розвитку українська держава повинна перетворитися із знаряддя придушення одних класів іншими на структуру управління, що відповідає інтересам всього населення: джерелом влади є народ, що складається з рівноправних громадян, котрі делегували своїх представників до владних структур [2, с. 136].

Усебічного розгляду потребує проблема взаємовідносин влади і суспільства. Ці відношення формуються, розвиваються і функціонують під впливом двох чинників. Перший – стихійний, в умовах нових ринкових відносин, труднощів у побудові нової української державності. Другий – свідомий, що діє та характеризується політичними діями влади, управлінням, існуючою законодавчою базою. При першому варіанті попит породжує пропозицію, при другому – можливість регулювання відносин з урахуванням соціально-економічної ситуації [8].

Політична свідомість, що формується, і, відповідно, політична поведінка відображає в неї конкретні умови сформованої соціально-історичної ситуації. І ступінь державного контролю і вплив залежить від наявного характеру сформованих відносин. Дія завжди дорівнює протидії, тому чим більше влади в держави, тим менше індивідуальної свободи в індивіда [17, с. 162]. Таким чином, взаємодія влади з громадянами займає особливе місце в політичній діяльності та вимагає як теоретичних досліджень, так і узагальнення вже існуючого досвіду практичної роботи.

Метою статті є з'ясування рівня впливу держави на стан і розвиток взаємовідносин влади та суспільства. Для цього потрібно вирішити такі завдання: вивчити важливість підтримки суспільства у владних діях держави щодо досягнення більшої результативності у її діяльності; дослідити специфіку ролі держави як регулятора політичних відносин у суспільстві; проаналізувати актуальність демократизації суспільства і побудови правової держави за участі суспільних структур; з'ясувати роль держави у ході соціалізації особи в суспільстві та її громадянського становлення.

У політичному сенсі влада ототожнюється насамперед із державою, якою б вона не була: монархічною, республіканською, з одноосібним чи колегіальним управлінням, якими б її інститутами не здійснювалася і проявлялася влада – президентом, парламентом, урядом, радою. Тому взаємовідносини держави і суспільства являють собою найбільш значущі основи в розумінні суспільного розвитку в цілому [7, с. 434].

В історії людства уявлення про владу, природно, змінювалися. Але основні поняття, ознаки, особливості, трансформуючись, залишалися, переходячи з епохи в епоху. Людство все більше починає усвідомлювати, що чинники влади – це те, що має використовуватися лише як інструмент, що забезпечує організацію, що виконує управлінські функції, спрямовані на благо людей [5, с. 190].

Розглядаючи ознаки влади, підкреслимо основні: правова упорядкованість в організації суспільного і державного життя; дисципліна; регламентована взаємодія влади різного рівня між собою і громадянами; відповідальність і підконтрольність і влади, і громадян; діяльність лише в межах чинних законів, що не повинна порушувати права громадян, свободу і рівність перед законом усіх без винятку членів товариства [18, с. 9].

Суспільство не може існувати без влади. Поняття “демократія”, “демократичне суспільство” визначають шире бажання людей сформувати інститут влади, що відповідає інтересам всіх і кожного. Те, що суспільство формує владу, а влада прагне впливати на суспільство й у чималій мірі формує його – загальновідомо, є причини, завдячуючи яким влада і суспільство співіснують. Кожній владі відповідає конкретна суспільна структура і, відповідне, становище різних соціальних груп, прошарків, класів [20, с. 419].

Одним із найважливіших елементів взаємовідносин влади і суспільства є існуюча система цінностей, що визначає моральну спроможність самого суспільства і внутрішню міцність держави. Цінності як такі сприймаються чи позитивними, чи негативними, будучи специфічно соціальними визначеннями об’єктів навколишнього світу. Сприйняття цінностей залучається до навколишнього світу людини, на них будуються основні чинники відношення до всього поза людиною, на розумінні і прийнятті якого будується саме людське буття. Тим більше, що цінності сприймаються не стільки такими, якими їх створила природа, а такими, якими їх сприймає сама людина [21, с. 514].

У демократичному суспільстві існують свої цінності – цінності демократії. Розвиток і стабільність діяльності всіх демократичних інститутів є головним завданням під час створення самого демократичного суспільства. Цей процес, з одного боку, контролює і здійснює держава, з іншого – громадські структури, що виступають деякою противагою можливій жорсткій державній політиці [19, с. 92].

Влада в будь-якій формі визначає напрямок розвитку цінностей і, насамперед, у сфері гуманітарній. Вона при усій своїй жорстокості та раціональності нерідко прагнула до патрунування культури, науки, мистецтва, вбачаючи в цьому безперечно свою опору. Взаємовідносини держави, що володіє владою, і суспільства, яке є носієм основних моральних підвалин, складні, хоч би тому, що суспільство вправі вимагати від влади відповідних дій, покладених у політику держави. Головне ж, що вимагає суспільство від влади, – мати законодавчу базу, відповідно до якої має регламентуватися життя в усіх сферах людської діяльності й адекватне її виконання. Особливе місце в діях влади стосовно суспільства посідають охоронні функції держави. Такі були завжди, в усіх країнах, без них неможливо існувати суспільству, тому що держава повинна суспільство охороняти [1, с. 303].

Одним з напрямків суспільного розвитку, безпосередньо пов’язаним з владою, яка може сприяти цьому процесу чи гальмувати його, є політична самоорганізація суспільства. Саме проблема самоорганізації суспільства виступає головною у вирішенні завдань побудови громадянського суспільства. У цілому

суспільство як об'єкт, що самоорганізовується, схильне до політичного впливу, перебуває у сфері політичного управління з боку держави і вимагає адекватного до себе ставлення відповідно до своїх інтересів. Існуюча плюралістична концепція посередництва між інтересами суспільства і держави розглядає їхню політичну взаємодію як процес тиску різних груп інтересів. Проблема взаємовідносин влади й особистості, соціальної групи, суспільства припускає диференційованість у підходах, від чого і залежить ступінь самоорганізованості. Самоорганізація суспільства – процес досить тривалий. Безумовно, особливе значення в цьому процесі має існуючий інтелектуальний, культурний рівень “людського матеріалу”, на чому будуються політичні відношення влади і суспільства [3, с. 298].

Самоорганізація суспільства припускає неухильне зростання політичної культури, що не просто буде сприяти, а стане основою створення нового самоорганізуючого політичного порядку, вибудованого з уже існуючих, або конкретних політичних інститутів, що народжуються, партій, рухів, організацій. Зрозуміло, слід враховувати усі внутрішні і зовнішні фактори, які впливають на динаміку усього процесу самоорганізації. Не можна уявляти соціально-політичну реальність як якийсь єдине ціле, як сукупність певних загальних інтересів членів суспільства, як щось незмінне, у тому числі щодо орієнтування на конкретні політичні цінності [10, с. 176].

В Україні питання про самоорганізацію українського суспільства обумовлено загальною політикою реформ, що проводяться. Безумовно, пріоритет у цьому процесі належить державі, проте їх здійснення залежить від того, на які сили при цьому вона спирається. Відомо, що самі реформи були неоднозначно сприйняті населенням країни: одні соціальні групи були більш зацікавлені у проведенні реформ, інші – менше, треті – взагалі їх заперечували, виступали проти саме таких реформ, хтось залишався на позиції байдужості, стороннього спостерігача. Тому влада і повинна передусім спиратися на ті сили та соціальні групи, котрі сприймають реформи [13].

Будь-яка держава, що уособлює владу, з одного боку, має створювати закони, формуючи загальне правове поле; з іншого – має неухильно стежити за безумовним виконанням цих законів і навіть примушувати громадян до їхнього виконання. Відповідно до існуючих правових взаємовідносин держави та індивіда власне державний компонент має чинність закону [16, с. 8].

У рамках законів існують особиста політична, економічна й інші свободи громадянина, які повинна захищати держава. Усі функції влади звернені до людини, до особистості, інтереси яких захищаються. Відповідні конституційні принципи, що існують у державі, визначають конкретну діяльність представницьких органів влади. Існуюча в Україні система влади і її функції регламентовані, у першу чергу, Конституцією країни, а також різними іншими нормативними актами. Уся владна система визначається формою її організації, конкретним порядком у розташуванні і дії органів влади, їхнім взаємозв'язком, сукупністю, взаємозалежністю [11].

Зазначений стан влади має бути таким, тому що це встановлюється прийнятими законами. Небезпека ж полягає в тому, що діяльність влади, здійснення власне владних функцій є процесом динамічним, а не статичним; він може бути підданий діям усередині суспільства з боку різних політичних сил. Зберегти свій стан влада може за допомогою наявного в неї ресурсу, влада сили як ресурс у сучасному суспільстві себе вичерпала, на зміну їй приходять знання і багатство. Особистість залишається одним із основних суб'єктів політики, що виявляється на різних рівнях – від президента до індивіда в політиці. Сьогоднішній процес демократичних перетворень, у цілому тенденції активізації громадського життя втягує в політику нових людей, хоч сам цей процес протікає усе ж уповільненим темпом [14, с. 98].

Людина живе у світі влади, помічаючи, реагуючи на цю обставину, або не помічаючи такої. Водночас, це зовсім не означає перебування людини поза сферою влади. Люди можуть змінити форму, вид, тип влади, але вона залишиться як вольове відношення між ними, як конкретний стан людських відносин. Влада – є головне поняття політики, що стосується ключових інтересів як суспільства в цілому, так і окремого індивіда. Взаємозв'язок людини і влади багатоплановий. Зрозуміло, що діюча в певний момент влада – не абстракція, це не сила природних явищ, проти яких людина частіше за все безпомічна. Влада створюється людьми, суб'єктами й об'єктами влади виступають самі люди, людські відносини як такі. Тому людина завжди налаштовувала своє життя стосовно до влади: або погоджуючись із її існуванням і, відповідно, вимогами, або постаючи проти неї, нині діючої, змінюючи одну владу на іншу, але ніяк не виходячи зі сфери її впливу. Зміна влади припускала зазвичай зміну інтересів одних людей на інтереси інших, влада повинна набути нового імпульсу у своєму розвитку й удосконаленні – цього вимагає сучасний соціально-економічний, техніко-технологічний, міжнародний стан товариства. Але влада завжди в тій чи іншій мірі ущемлювала інтереси, свободу людини, звідси виникала ідея – цілком відторгнути владу як таку. Загальний розвиток цивілізації, культури, досвід протистояння владі – все це підштовхувало до пошуку альтернативного вирішення питання про владу [12, с. 251].

Дія влади може зводитися до зрівняння по відношенню до всього суспільства. Однак такий варіант взаємовідносин може принести мінімум ефективності; у свою чергу, авторитет влади, через ставлення до якої сприймаються цінності демократії, може не лише похитнутися, але й просто звестися до мінімуму. Одержавлення всіх сфер життя суспільства є прагненням до централізації, насамперед, економічних і політичних процесів або хоча б контролю над ними. Але такий шлях може завершитися крайніми формами політизації суспільства, привести його до таких форм, як тоталітаризм, авторитаризм, деспотизм [9]. Розвиток демократичних відносин створює можливі варіанти ослаблення державної монополії, у тому числі на владу. Господарські механізми починають діяти в умовах ринкових відносин, розвивається виробництво, конкуренція дає можливість знаходити найбільш раціональні вирішення багатьох проблем, перш за все, економічних. Держава набуває інших

функцій, стає “масштабним менеджером і одночасно контролером” процесів, що відбуваються, здійснюючи внутрішню політику як уповноважена населенням організаційна структура.

Розглядаючи питання про взаємодію суспільства та влади, не можна не торкнутися ідеї і самої сутності побудови правової держави. Передусім підкреслимо, що “правова держава” передбачає не лише пріоритет Закону, але й здійснює саму процедуру появи Закону в межах правил, що були свого часу ухвалені демократичним шляхом та стоять над владою окремих інститутів держави. До того ж, повинні бути виключені протиріччя, що виникають у випадках, якщо правові догми застарівають і не відповідають інтересам деяких соціальних груп. Таким чином, однаково важливі як сама існуюча правова структура, так і чинники, котрі можна активно використати в інтересах суспільства [15].

Людство завжди прагнуло відшукати найбільш оптимальну форму взаємин людини і влади, суспільства і держави. Влада, спираючись значною мірою на підтримку суспільства, повинна вдосконалювати свою роботу, домагаючись найбільшої результативності в діях. Водночас, вирішуючи глобальні завдання соціально-економічного і політичного характеру, влада може упустити вирішення окремих завдань, а виправити ситуацію, особливо політичну, набагато складніше, ніж не допустити її.

Вона повинна працювати в рамках існуючих законів, одночасно вивчаючи стан суспільної думки, вживаючи заходів для максимально можливих перспектив розвитку усіх сфер життя, втілюючи поточний процес у нову правову оболонку. Влада як суспільне явище вимагає глибокого і всебічного вивчення з урахуванням конкретних обставин, що дасть змогу зрозуміти як проблеми влади, так і її взаємовідносини з суспільством. Цей процес не повинен виходити за межі існуючого в країні правового поля; влада повинна бути лише інструментом для реалізації конкретних цілей і завдань соціального характеру. У такому значенні вона, влада, і буде виступати в ролі регулятора політичних та інших відносин у суспільстві.

Боротьба за владу різних політичних сил, елітарних груп заважає загальному процесу демократизації суспільства. Нова політична еліта в Україні лише зароджується, тому вона не може стати лідером усього процесу реорганізації політичних відносин, тим більше, що нова еліта, ще не являє собою основного масиву структур влади. Вочевидь, що перед необхідністю вирішення загального завданням демократизації суспільства і побудови правової держави, необхідна консолідація старої і нової еліти, участі в цьому процесі опозиції, активізації всіх існуючих у країні суспільних структур.

Відносини влади і суспільства постають у рамках єдиної проблеми, і природно, що влада повинна взяти на себе чималі обов’язки і відповідальність за хід соціалізації особи в суспільстві, її громадянського становлення, а також у вирішенні проблем соціальних, демографічних, охорони здоров’я, у формуванні національної самосвідомості, патріотичної орієнтації сьогоденішнього покоління української держави.

Література:

1. Абетка української політики: Довідник. Вип. 5 / авт.-упор. М. Томенко (кер. кол.); Л. Бадешко, В. Гребельник та ін. – К. : Смолоскип, 2002. – 368 с.
2. *Андресюк Б.* На пути к гражданскому обществу: Европ. контекст обществ.-полит. развития Украины / Б. Андресюк. – К. : Політ. думка, 2000. – 147 с.
3. *Бандурка С. М.* Влада в Україні на зламі другого і третього тисячоліть / С. М. Бандурка, В. А. Греченко. – Х. : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. – 304 с.
4. *Валевський О. Л.* Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження : монографія / О. Л. Валевський ; Нац. інститут стратегіч. дослідж. – К., 2002. – 242 с.
5. *Даль Р.* О демократии / Р. Даль ; пер. с англ. А. С. Богдановского ; под. ред. О. А. Алякринского. – М. : Аспект Пресс, 2000. – 208 с.
6. *Дибиров А.-Н. З.* О природе политической власти / А.-Н. З. Дибиров, Л. М. Пронский // Вестник Московского университета. Сер. 18. – 2002. – № 2. – С. 48–60.
7. История политических учений. Вып. 3 / под. ред проф. О. В. Мартышина. – М. : Юристь, 2000. – 560 с.
8. *Котигоренко В.* Знання про соціальний конфлікт: абсолют чи відносність? // Політичний менеджмент. – 2003. – № 2. – С. 137–155.
9. *Майборода О.* Збавлювання виборця Європою: чи не примарна ця принада? / О. Майборода // Контекст. – 2002. – № 1 (13). – С. 50–56.
10. *Нагорна Л. П.* Національна ідентичність в Україні. – К. : ІПіЕНД, 2002. – 272 с.
11. *Пахарев А. Д.* Парламентські вибори в Україні: проблеми формування партійної системи / А. Д. Пахарев // Держава і право. – 2002. – № 18. – С. 397–403.
12. *Петрик В. М.* Новітні та нетрадиційні релігії, містичні рухи у суспільно-політичній сфері України : монографія / В. М. Петрик, Є. В. Ліхтенштейн, С. В. Сьомін та ін. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 331 с.
13. *Петракова Е. Р.* Исследование избирательного рынка – основа избирательного маркетинга / Е. Р. Петракова // Правова держава. – 2002. – № 5. – С. 207–212.
14. Політичний портрет України. Парламентські вибори в Україні – 2002 : Погляд соціологів. Бюлетень фонду “Демократичні ініціативи”. – К., 2002. – № 24. – 132 с.
15. *Поливаева Н. П.* Тип общества и политическое сознание / Н. П. Поливаева // Вестник Московского университета. Серия 18. – 2002. – № 2. – С. 3–27.
16. *Рекецька І. Р.* Судова влада в контексті демократичної трансформації українського суспільства : автореф. дис. ... к.політ.н. / І. Р. Рекецька. – Одеса, 2003. – 16 с.
17. *Соколов В. Н.* Власть и общество / В. Н. Соколов, А. Г. Старинец. – Одесса : Маяк, 2003. – 180 с.
18. *Сокур Н. В.* Державна політика по зниженню соціальної напруженості у перехідному суспільстві (сфера трудових відносин) : автореф. дис. ... к.політ.н. / Н. В. Сокур. – Од. нац. юрид. акад. – Одеса, 2001. – 16 с.

19. Українське суспільство: соціологічний моніторинг 1994 – 2003 / за ред. Н. П. Паніної ; Ін-т соціології НАН України. – К., 2003. – 114 с.
20. Халипов В. Ф. Наука о власти. Кратология : учеб. пособ. / В. Ф. Халипов. – М. : Ось-89, 2002. – 448 с.
21. Шейнов В. П. Психология власти / В. П. Шейнов. – М. : Ось-89, 2003. – 528 с.

Надійшла до редколегії 10.12.2013 р.

УДК 352: 94(477)

В. М. СЕМЕНОВ

ФУНКЦІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ СЛОБІДСЬКОЇ УКРАЇНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVII-XVIII ст.

Проведено аналіз функцій органів публічної влади Слобідської України у другій половині XVII-XVIII ст. з використанням сучасного категоріального апарату.

Ключові слова: полк, полковник, полкова старшина, сотник, сотня, Слобідська Україна, функції органів влади.

In the article provides of the legal, territorial and financial and material foundations of the organization and activities of public authorities Slobidska Ukraine in the second half of the XVII – XVIII centuries

Key words: regiment, colonel, regimental sergeant, sotnyk, sotnya, Slobidska Ukraine, functions of governmental authorities.

У другій половині XVII-XVIII ст. на території сучасної України існувало три історичних регіони, які мали особливості у організації владних відносин. Цими регіонами були – Запорозька Січ, Гетьманщина та Слобідська Україна. Маючи доволі значну кількість спільних рис в організації владних відносин, кожен з них мав доволі суттєві відмінності в організації та функціонування органів влади. Розгляду основних функцій органів влади Слобідської України другої половини XVII-XVIII ст. присвячено цю статтю.

Історії Слобідської України у другій половині XVII-XVIII ст. присвячено доволі значну кількість праць професійних істориків. Над питаннями суспільно-економічного розвитку цього історичного регіону працювали Е. Альбовський, Д. Багалій, Д. Бантиш-Каменський, М. Гербель, І. Квітка, П. Куліш, В. Маслійчук, В. Пассек, А. Слюсарський та ін.

Проте, якщо вивченню історії Слобожанщини приділено доволі значну увагу, то ситуація з дослідженням функціонування та розвитку органів влади